Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

20.10.2021

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

U 57/2021 vp – Valtioneuvoston U-kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja Neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista (CBAM)

Hiilitulleja (hiilirajamekanismi, CBAM) tarvitaan, jotta ilmastopäästöille saadaan globaali hinta

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

SAK on jo pitkään pitänyt esillä hiilitulleja keinona edistää kunnianhimoista globaalia ilmastopolitiikkaa. On hienoa, että myös EU-komissio on tunnistanut hiilitullit yhtenä niistä keinoista, joilla Pariisin sopimuksen tavoitteisiin voidaan päästä.

Ilmastopolitiikassa on jo vuosikymmeniä vaadittu globaalia hintaa hiilelle, mutta mitään uskottavaa mekanismia hinnoittelun toteuttamiseksi ei ole esitetty. EU otti käyttöön päästökaupan jo vuonna 2005, mutta esimerkin voima ei ole toiminut. EU on yhä maailman suurin yksittäinen markkina-alue ja kauppapolitiikka on EU:n kansainvälisen diplomatian vaikuttavimpia työkaluja. Siksi on oleellista, että EU käyttää markkina-asemaansa hyväksi ja rohkaisee EU:n ulkopuolisia maita hiilitullien avulla hinnoittelemaan omat päästönsä. Hiilitullit eivät koskisi maita, joilla on käytössä päästökauppaa vastaava järjestelmä.

On myös muistettava, että pelkästään hiilitullien valmistelu antaa signaalin siitä, että ilmastopolitiikan vapaamatkustaminen on EU:n näkökulmasta päättymässä.

Hiilitullit ovat pidemmällä aikavälillä keino suojata EU:n ja Suomen teollisuutta epätasaiselta kilpailulta ja hiilivuodolta. EU:n on luovuttava keskipitkällä aikavälillä nykyisestä päästöoikeuksien ilmaisjaosta. Niillä voidaan myös korvata päästöoikeuksien ilmaisjako hiilivuodon torjuntavälineenä.

Pidämme komission esitystä kohdentaa tullit aluksi vain muutamiin tuotteisiin oikeana lähestymistapana. Näin hiilitulleista saadaan ensiarvoisen tärkeää käytännön kokemusta eikä kauppakumppaneilta odotettavissa oleva vastareaktio voi myöskään olla suhteeton. Vastareaktioiden tulisi olla maltillisia myös siksi, että hiilitullit suunnitellaan WTO:n sääntöjen mukaisiksi.

Komission ehdotus ei ole missään tapauksessa vielä valmis. Tarvitaan esimerkiksi vaikutusarvioita hiilitullien vaikutuksista tuontisähköön ja sitä kautta sähkön markkinahintaan Suomessa. Lisäksi on syytä selvittää, miten hiilitulleissa huomioitaisiin tuotantoon tarvittavien panosten päästöt (esim. sähköntuotannon päästöt). Nykyisen esityksen mukaan tullit huomioivat ainoastaan itse tuotteen valmistamisessa syntyvät päästöt.

Suomen kanta hiilirajamekanismiin on pääosin perusteltu

Pidämme tärkeänä, että valtioneuvosto on ottanut hillitulleihin pääosin myönteisen kannan.

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto 20.10.2021

Emme kuitenkaan pidä kannatettavana valtioneuvoston näkemystä siitä, että ilmaisjako tulisi poistaa jo heti vuonna 2026. Se olisi liian nopea muutos, että EU:n ja Suomen teollisuus ehtisi reagoida ilmaisjaon poistumisen myötä kasvaviin kustannuksiin. Jos päästöoikeuksien hinnat pysyisivät nykyisellä tasolla (n. 60 €/CO2t) tai olisivat korkeammat, olisi ilmaisjaon sekä teollisuuden sähköistämistuen poiston yhteisvaikutus energiaintensiiviselle teollisuudelle todella haitallinen. Ilmaisjaon poistoon tarvitaan EU:n komission esittämä pitkä siirtymäaika. Esimerkiksi teräsyhtiö SSAB on arvioinut, että se voisi päästöttömän teräksen tuotantoon lähes kokonaan 2030-luvun alkuun mennessä.

Pidämme valtioneuvoston peräänkuuluttamia vaikutusarviointeja oikeina. Hiilitullit ovat erittäin monimutkainen ohjausmekanismi, jonka kaikkia vaikutuksia on tässä vaiheessa mahdotonta arvioida. Mikäli instrumentin valmistelun tai käyttöönoton aikana nousee esiin syitä, joiden vuoksi hiilitullien rakennetta tulisi muuttaa, on se vain järkevää valmistelua.

Hiilitulleilla on tarkoitus myös kerätä EU:n omia varoja mm. rahoittamaan EU:n elpymisrahastoa varten otettuja lainoja. Hiilitullien fiskaaliseen ominaisuuteen ei tulisi ihastua silti liikaa. Hiilitulleihin tulisi suhtauta kuin haittaveroon. Pidemmällä aikavälillä hiilitullit ovat instrumenttina onnistuneet siinä vaiheessa, kun tulleilla ei saada enää kerättyä lainkaan tuloja. Tällöin tavoite on saavutettu ja kaikki muutkin maat ovat ryhtyneet hinnoittelemaan ilmastopäästöjään riittävällä kunnianhimolla.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lauri Muranen
elinkeinoasioiden päällikkö